

Центр
соціальних
і трудових
досліджень

вул. Амосова, 4, офіс 231, м. Київ, Україна 03141
cslr.org.ua | info@cslr.org.ua | fb.com/socialandlaborresearch
+38044 24 69 152

УЛЬТРАПРАВИ ВСЕ ЧАСТІШЕ СТАЮТЬ ДЖЕРЕЛОМ НАСИЛЬСТВА ПІД ЧАС ПРОТЕСТІВ

Центр соціальних і трудових досліджень

21 січня 2016 р.

За даними моніторингу протестів, репресій і поступок Центру соціальних і трудових досліджень ультраправі **усе частіше стають джерелом насильства під час протестів**. Вони також є важливим фактором репресій проти мирних зібрань та іншої опозиційної політичної діяльності.

19 січня учасники Цивільного корпусу «Азов» за допомогою російських неонацистів невдало намагалися зірвати акцію пам'яті російських опозиційних правозахисника та журналістки Станіслава Маркелова та Анастасії Бабурової, що були вбиті Бойовою організацією російських націоналістів 7 років тому. Напередодні акції пам'яті вони здійснили побиття редактора журналу соціальної критики «Спільне» Артема Тідви.

Це, а також події у Мукачево, біля Верховної Ради 31 серпня, на Драгобраті є лише найбільш резонансними, але далеко не єдиними випадками ультраправого насильства за останній час.

За даними моніторингу протестів, репресій і поступок Центру соціальних і трудових досліджень¹, у квітні-вересні 2015 року відбулося 85 насильницьких протестів за участі ультраправих². **Майже кожен четвертий їх вуличний протест мав насильницький характер**, мінімум третина мала на меті завдати фізичну шкоду людям, мінімум у 9 випадках були постраждалі.

На перший погляд здається, що активність крайніх правих у протестах зменшується, порівняно з 2014 роком. Якщо з березня і до кінця 2014 щомісячно в середньому відбувалося більше 100 протестів за участі представників цієї ідеології, то у 2015 цей показник зменшується до 76 протестів на місяць. Однак насправді **відносна частка радикальних правих у вуличних протестах навіть дещо зросла з позаминулого року** – з 13% всіх протестів до 15% всіх протестів.

На фоні збільшення відносної мобілізації зараз **можна говорити і про радикалізацію акцій за участі ультраправих**. Адже в більш як півтора рази зросла частка насильницьких акцій серед протестів за їх участі – з 15% у березні-грудні 2014 року, до 23% у квітні-вересні 2015.

Також **радикальні праві зараз стають дедалі вагомим джерелом насильства під час протестів в Україні**. Адже в період з березня і до кінця 2014 року роль крайніх правих у вуличному насильстві була суттєво нижчою – лише 9% насильницьких акцій за їх участі. **Зараз же щонайменше 17% всього вуличного насильства здійснюється за участі ультраправих**.

Найактивнішими ультраправими у 2015 році, як і в 2014, є «Правий сектор». За його участі відбувалося 56% мобілізації ультраправих у березні-грудні 2014 року, та 58% у квітні-вересні 2015.

¹ Представлені дані лише з територій, які знаходяться під контролем української влади.

² Під ультраправими маються на увазі партії, організації, неформальні ініціативи, збройні формування, які поділяють ідеологію радикального українського націоналізму (або інтегрального націоналізму) та вважають націю найвищою цінністю, а національну державу — засобом втілення волі нації. На противагу поміркованим націонал-демократам, ультраправі скоріше з обережністю ставляться до ліберально-демократичних цінностей, аніж поділяють їх.

Центр
соціальних
і трудових
досліджень

вул. Амосова, 4, офіс 231, м. Київ, Україна 03141
cslr.org.ua | info@cslr.org.ua | fb.com/socialandlaborresearch
+38044 24 69 152

ВО «Свобода» - найактивніша у протестах політична партія за весь період правління Януковича – в останні два роки займає тільки другу позицію за участю в ультраправих протестах.

«Правий сектор» також найчастіше долучається саме до насильницьких акцій ультраправих. На його рахунок участь у 58% ультраправого насильства у березні-грудні 2014 року, та 60% у квітні-вересні 2015.

У 10 випадках у квітні-вересні 2015 року у вуличному насильстві ультраправих брали участь **колишні добровольчі батальйони** (зокрема, «Айдар», «Азов», «Січ»). Так 6 червня 2015 року «Правий сектор», група «Смерч», батальйон «Січ» та інші праві радикали [спробували завадити проведенню гей-прайду](#), а потім частина з них напала на учасників акції.

У серпні в Харкові представники різних правих груп та організацій, разом з ДУК Правого сектору [провели «рейд»](#) в нелегальному ігровому закладі. Під час акції проти відвідувачів закладу був використаний сльозогінний газ, людей покладали на землю лицем вниз.

За шість місяців 2015 року ультраправі брали участь мінімум у 21 **репресії**, спрямованій проти протестів. У 9 з цих репресій брали участь представники батальйонів, серед яких значна кількість учасників є ультраправими («Айдар», «ОУН», «Східний корпус»). Для порівняння – за десять місяців 2014 року крайні праві долучилися до 39 репресій проти протестів, з яких у 28 випадках брали участь «Айдар» і «Азов».

Наприклад, 26 липня на станції Меліоративне представники батальйону «Айдар» протаранили пам'ятник Леніну. Коли місцеві мешканці почали обурюватися, виник конфлікт, під час якого айдарівці [стріляли у повітря](#). Одна людина зазнала легких травм.

Також моніторинг зафіксував 34 випадки репресивних дій з боку ультраправих **проти опозиційної та іншої критичної діяльності** у березні-грудні 2014 року, та 19 випадків у квітні-вересні 2015. Ультраправі, найчастіше Правий сектор, насильницьки втручалися в роботу журналістів, працівників ОБСЄ, волонтерів, суддів.

Головними причинами зростання ультраправого насильства є толерування та навіть героїзація націонал-патріотичною громадськістю ультраправих формувань через їхню роль у війні на Донбасі; неготовність правоохоронних органів до адекватних дій у випадках ультраправого насильства; глибоке проникнення самих ультраправих у структури правоохоронних органів, в тому числі через колишні добровольчі батальйони; радикалізація ультраправих, незадоволених «зрадою революції»; використання ультраправих олігархічними силами для рейдерства та насильницької політичної боротьби.

Центр
соціальних
і трудових
досліджень

вул. Амосова, 4, офіс 231, м. Київ, Україна 03141
cslr.org.ua | info@cslr.org.ua | fb.com/socialandlaborresearch
+38044 24 69 152

ДОВІДКОВО:

Моніторинг протестів, репресій і поступок проводиться з жовтня 2009 року. Це унікальний проект зсистематичного збору інформації про всі (незалежно від тематики та чисельності) протести, репресії та поступки у відповідь на протести, що відбуваються в реальному часі на всій території України на основі моніторингу більше 190 національних, обласних і активістських веб-медіа.

Метою даного проекту, що здійснюється Центром соціальних і трудових досліджень та за підтримки Національного фонду підтримки демократії, є об'єктивне вивчення протестної активності та суспільних рухів в Україні і доведення до відома широкої громадськості цієї інформації з метою захисту права на мирні зібрання та привернення уваги до низових соціально-економічних протестних ініціатив.

Центр соціальних і трудових досліджень – створений у 2013 році незалежний некомерційний центр з аналізу соціально-економічних проблем, колективних протестів, трудових відносин і конфліктів.

Контактна особа:

097 396-44-99 – Володимир Іщенко, заступник директора Центру соціальних і трудових досліджень